

Verlangen Vervulling Voltooiing

De liturgie, deze weken, rond eindigheid en dood brengt ons vandaag bij Simeon en Hanna, die we de ouden van dagen uit het evangelie zouden kunnen noemen. Daarmee lopen we vooruit op de kerkelijke kalender en belanden al een beetje in de kersttijd. De episode van Simeon en Hanna vormt immers het einde van de verhalen die Lucas in de proloog van zijn evangelie vertelt rond Jezus' geboorte. In die proloog verkondigt hij al in vele toonaarden de boodschap die het evangelieverhaal straks zal uitwerken : Dit kind is het, hij is de redder, de lang beloofde, lang verwachte Messias. De profetes Hanna, dochter van Jeruzalem, die de troostliederen van Jesaja en Jeremia tot haar dagelijks brood heeft gemaakt, begint bij het zien van Jezus te spreken over de bevrijding van haar stad, haar volk, Jeruzalem. Simeon ziet nog verder en gooit de tempeldeuren wijd open : voor hem is Jezus een redding, een licht niet alleen voor het eigen joodse volk, zegt hij, maar voor alle volken. Simeon herhaalt op zijn wijze de boodschap van de engelen in de kerstnacht: vrede voor alle mensen van goede wil..

Rembrandt heeft van de ontmoeting van deze twee oude, wijze figuren en het Jezuskind één van zijn prachtigste schilderijen gemaakt. Het doek is ten onrechte niet zo bekend, misschien omdat het ver weg in Stockholm hangt. Vanochtend staat dat schilderij – althans een fraaie kopie ervan - hier voor ons. Een zeer aardig echtpaar onder de Dominicusgangers heeft dat kostbare bezit voor een ochtend aan ons afgestaan. U moet straks zeker een kijkje komen nemen. Het is echt een verrassing. Drie gezichten in een spel van licht en schaduw, van rode en bruine kleuren. Het kind kijkt met wijd open ogen de wereld in. Terwijl met kerstmis moeder Maria in het licht staat, en Jozef toekijkt, zijn op dit doek de rollen van man en vrouw omgekeerd. Hier staat Hanna in de schaduw, en draagt Simeon het kind. Zijn handen zijn open, uitgestrekt naar de hele wereld. Ook zijn mond is geopend. We horen hem zeggen : 'Nu laat U, Heer, uw dienaar in vrede heengaan'. Prachtig, je ziet licht dat doorbreekt, je voelt een geest van menslievendheid, geloof in het leven, in de toekomst van de volken.

Simeon en Hanna zijn na de herders van Bethlehem de eersten die het kind Jezus zien. Lucas zet die twee verschijningen van de Messias tegenover elkaar : enerzijds de naamloze herders, vertegenwoordigers van de anonieme mensheid, de mensen van goede wil, anderzijds deze twee vooraanstaande mensen die met naam genoemd worden, Simeon en Hanna. Lucas denkt uiteraard minder aan het contrast dat ons vandaag wellicht bezighoudt, tussen oud en jong. Oude mensen wier einde nadert en die spreken over hun naderende dood, en herders die in het open veld overnachten en die wij ons jonger voorstellen. Herders dromen waarschijnlijk niet over de dood, eerder over het dagelijks brood of over lieve herderinnetjes, in een enkel geval wellicht over een leuke herder. Wat daar ook van zij, de belangrijkste tegenstelling voor Lucas is dat de herders een groot licht in de nacht en engelenkoren nodig hebben om het kind te kunnen vinden, en dat bij Simeon en Hanna die openbaring, die wijsheid van binnen komt. Over beiden wordt verteld dat het de geest Gods is die hen doet zien en spreken. Simeon wordt door Lucas een rechtvaardige genoemd, dat is de hoogste staat waartoe je als spirituele Jood kunt geraken. En Hanna is niet alleen de 'dochter van Fanuël, uit de stam Aset', maar ook 'profetes', dus iemand die door de geest geroepen wordt aan anderen uit te leggen hoe het leven in elkaar zit.. Wat deze spirituele mensen echter met de herders gemeen hebben is dat ze mensen van verlangen zijn, en dat zij, net als de herders, bij het zien van het kind, God gaan loven en prijzen

De vorige week werd hier nagedacht over de dood als een kunst van loslaten. Hoeveel moeite het verwerven van die kunst kan kosten, én hoeveel verlichting en steun deze biedt als voorbereiding op het grote afscheid. Hier, bij Hanna en Simeon, lijkt dat loslaten bijna vanzelf te gaan, het verhaal over deze twee is bijna te mooi, lijkt het wel. Deze oude mensen zijn een soort bijbelse iconen geworden van hoe een leven afgerond, voltooid kan worden. In vrede gaan. Daar kunnen de meesten van ons alleen maar op hopen voor straks, wanneer het zo ver zal zijn. Wanneer ik de woorden van Simeon hoor moet ik bovendien bijna vanzelf denken aan al die miljoenen - ja miljarden - naamloze levens, die deze wereld gezien heeft en nog altijd ziet, die niet in vrede eindigen, wier leven afgesneden wordt wanneer het eigenlijk nog moet beginnen : op slagvelden, in kraambedden, bij alle rampen die de natuur of de mensheid zelf voortdurend weer veroorzaken. Als we daar over nadenken duizelt het ons. Dan klinken de woorden van Simeon over het gaan in vrede als een blasfemie, en zijn we eerder geneigd te roepen : 'Er is geen God'. Op dat tragische mysterie heeft inderdaad geen God ooit antwoord gegeven. Al die mensen hadden alleen hun verlangen om los te laten, en weinig of geen vervulling. Leven is verlangen én vervulling. Dat is het wat we bij ons sterven loslaten, maar dan zal die vervulling er eerst wel moeten zijn.

Als Simeon en Hanna kunnen loslaten en voltooiën is dat, denk ik, mogelijk omdat juist zij volgens Lucas zoveel vervulling in hun leven gekend hebben. Over Hanna wordt ons gezegd dat ze weduwe was, de nabijheid van een man had gekend, en nu dag en nacht in de tempel de nabijheid van God zoekt. In die vervulling leeft ze en kan ze bidden en hopen dat die God ooit haar stad Jeruzalem weer vrij zal maken van overheersing. Ook Simeon moet de nodige ambities waar gemaakt hebben want hij geniet in Jeruzalem het

aanzien van een rechtvaardig en vroom man. De manier waarop een mens zijn laatste levensjaren beleeft is het resultaat van een geheel leven : van de wijze waarop hij of zij enerzijds met nabijheid, liefde, anderzijds met een taak in de gemeenschap zijn omgegaan. Deze twee mensen hebben een goed en vol leven gekend en kunnen het daarom nu uit handen geven, doorgeven eigenlijk, aan dat kind dat na ze komt en in wie ze al hun vertrouwen stellen. Hoewel het Lucas uiteraard om meer gaat, stralen Simeon en Hanna ook iets uit van wat grootouders, tegenwoordig misschien wel overgrootouders, kunnen ervaren wanneer ze hun kleinkinderen zien geboren worden en opgroeien. Het dankbare gevoel dat het zo goed is, dat ze het leven hebben doorgegeven en goed doorgegeven, en dat ze straks in vrede kunnen plaatsmaken voor volgende generaties.

Over vervulling in een mensenleven spreken onze boeken en spreken ook de evangelies heldere taal. We zijn inderdaad de gehele dag en zelfs 's nachts in onze dromen bezig met die twee oerverlangens die ons zijn ingeschapen. Wij verlangen naar nabijheid én we verlangen ernaar een eigen plek te hebben onder de zon, een eigen gezicht. Nabijheid dat is die van een ander lichaam, een ander mens, de nabijheid van een gemeenschap, en als we onze religieuze gevoelens ontwikkelen, de nabijheid van het mysterie dat wij God noemen. Mee te tellen, dat is verlangen naar een plaats onder de zon, zoals anderen die hebben, een naam, een plek waar je tot je recht komt, jezelf waar kunt maken, en hopelijk hetzelfde aan anderen kunt doen gebeuren. Jeruzalem mee kunt helpen bevrijden, iets kunt bijdragen aan vrede op aarde.. Zoiets. Die dubbele beweging - ik noem het graag erotiek en ambitie - is wat ons gaande houdt en die beweging is nooit voltooid.

Maar de evangelies voegen daar wel iets essentieels aan toe. Wanneer die over onze verlangens en hun vervulling spreken, is niet het 'hebben' belangrijk : het hebben van de ander, het hebben van schatten, niet ons eigen 'genieten', waar wij tegenwoordig zo graag over spreken. In de evangelies staat het 'zijn' voorop, onze binnenkant, de intensiteit van ons bestaan, waar aandacht en zorg voor de ander niet te onderscheiden zijn van die voor onszelf. Het evangelie noemt het onze 'ziel' : 'Wat baat het de mens als hij de gehele wereld wint, maar schade lijdt aan zijn ziel?' Die ziel leeft vanuit het diepe besef dat al ons hebben en zijn, al onze verlangens, al onze vervulling, een Godsgeschenk zijn. En - wat vandaag voor ons nog belangrijker is - die ziel blijkt een innerlijke rijkdom en kracht op te kunnen bouwen die uitstijgt boven alle eindigheid, alle dood. Het is vanuit die ervaring dat de dichter zegt : 'Leven was goed al heeft het mij gebroken. Leven is goed ofschoon het doden maakt' (Nijhoff). En Simeon : 'Laat nu uw dienaar in vrede gaan'.

Die wetenschap betekent misschien toch iets als troost bij het zien van de ontelbare mensen die een zinloze dood sterven, van al die ogenschijnlijke levens-voor-niets. We kunnen slechts hopen dat daarin toch momenten van vervulling zijn geweest, momenten waarin het licht even doorbrak, schoonheid, liefde, gerechtigheid een kans kregen, waarin tijd even eeuwigheid werd. Zo'n ogenblik eeuwigheid rechtvaardigt misschien een bestaan dat zo'n zinloos einde kent. Ook het leven van het kind dat Simeon en Hanna hier vol vreugde in hun armen nemen zal op niets lijken uit te lopen. Jezus zal niet zoals zij een hoge leeftijd bereiken maar als man van even in de dertig aan de schandpaal sterven. Maar wel na een leven dat alleen maar ziel en intensiteit was.

Jezus Messias, de Vader, Simeon, Hanna, dat zijn namen, kostbare, dierbare namen in ons geheugen, in onze ziel, die ons, samen met alle andere namen uit dat grote Bijbelboek, uitnodigen om hier bijeen te komen, leerhuis te zijn, gemeente te zijn, na te denken, samen te bidden. Maar et gaat om ons aller bestaan nú, om de wereld van vandaag waaraan ook wij iets kunnen veranderen, om mensen wier verlangen nauwelijks vervulling kent en voor wie wij kunnen opkomen. En in deze weken waarin we nadenken over eindigheid en dood, gaat het natuurlijk ook om onze afgesneden relatie met de mensen uit dat grote boek daar in de hoek, onze overledenen van wie de namen twee weken geleden hier werden voorgelezen, om de blijdschap, door onze tranen heen, dat zij waardig, in vrede mochten sterven, een beetje misschien zoals Simeon. Ieder van ons moet zelf maar invullen : eigen gezichten, eigen tranen, eigen dankbaarheid. Zo'n soort blijdschap ervoer ik vorige week toen ik op de TV de indrukwekkende afscheidsbijeenkomst rond Harry Mulisch zag. Daarbij zei één van zijn dochters dat het mooiste wat ze van haar vader geleerd had was hoe een mens waardig kan sterven.

Want de dood, die droeve motor van ons universum, dat 'sluipend schaduwbeest' (Marsman), zal blijven rondwaren. En we kunnen met dat lot slechts leven als we vervulde mensen zijn. Messiaans vervuld is iedere mens die zijn hebben en zijn deelt met anderen, die tot het einde het kwaad achter zich laat en kiest voor wat goed is. Het evangelie leert ons dat we daar aan kunnen werken, ons in oefenen,. In de hoop dat onze ziel mag blijven groeien en klaar mag zijn, straks, wanneer het einde er is, wanneer ons niets anders overblijft dan het gebed om in vrede te mogen gaan, de oneindigheid, de eeuwigheid in, naar het licht, om in God voltooid te worden. Niemand weet wat die woorden betekenen. Dat hoeft ook niet. We weten wat ons in de tussentijd te doen staat. Daar moeten we dus maar aan blijven staan. .

Zo moge het zijn.

Henk Hillenaar